

Силабус курсу

ФІНАНСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси»

Рік навчання: 3; Семестр: 6
Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПП

к.е.н., доцент **Ірина СИДОР**

**Контактна
інформація**

irunasudor@gmail.com, +38097 455 99 92

Опис дисципліни

Дисципліна «Фінанси територіальних громад» належить до блоку вибіркових дисциплін підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Дисципліна спрямована на формування у студентів теоретичних знань щодо сутності, призначення та особливостей функціонування фінансів територіальних громад, які забезпечуватимуть здатність висувати пропозиції та обґрунтовані рішення щодо формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; застосовувати сучасні технології бюджетування, інструменти державної підтримки розвитку місцевого бізнесу, розуміти методи бюджетного регулювання та набуття практичних навичок використання отриманих знань для обґрунтування складних професійних рішень та вирішення проблем у професійній діяльності за умов невизначеності, наявності ризиків і динамічних змін у сфері фінансів.

Структура курсу

№ п/п	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Сутність та засади організації об'єднання територіальних громад	Знати сутність та засади організації процесу об'єднання адміністративно-територіальних одиниць у територіальні громади, принципи організації місцевого самоврядування та територіального розмежування громад. Знати і розуміти вплив процесів децентралізації на організацію місцевого самоврядування.	Тести, питання
2.	Ресурсний потенціал територіальних громад	Розуміти зміст, необхідність та призначення ресурсного потенціалу ТГ, просторового планування та зонування територій; знати склад ресурсного потенціалу та повноваження органів місцевого самоврядування в управлінні земельними ресурсами ТГ; уміти визначати ресурсного потенціал самодостатньої територіальної громади.	Тести, питання
3.	Фінансові ресурси територіальних громад	Вивчити зміст та склад фінансових ресурсів територіальних громад, чинники їх формування і правового забезпечення. Володіти знаннями про джерела формування фінансових ресурсів ТГ (бюджетні, інвестиційні, кредитні та грантові), вміти їх оцінювати з позиції достатності для ефективного розвитку громади; володіти знаннями про застосування різних видів кредитних та інвестиційних ресурсів ТГ.	Тести, питання
4.	Бюджети територіальних громад у складі місцевих бюджетів: доходи, видатки, міжбюджетні трансферти	Володіти категорійним і понятійним апаратом щодо доходів, видатків бюджетів ТГ, міжбюджетних трансфертів; розуміти основи побудови, механізму функціонування та діагностики стану дохідної та видаткової частин бюджетів територіальних громад; вміти виявляти та оцінювати вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на	Тести, питання, задачі

		формування політики доходів і видатків адміністративних утворень; знати основні аспекти ПЦМ складання бюджету та уміти оцінювати ефективність бюджетних програм.	
5.	Фінансова спроможність територіальних громад	Знати зміст і розуміти необхідність фінансової спроможності територіальних громад, вміти розраховувати та оцінювати показники фінансової спроможності ТГ, а також володіти інформацією щодо пошуку додаткових джерел фінансових ресурсів, які можуть бути залучені територіальною громадою для фінансування власних потреб; пошуку резервів наповнення бюджету територіальної громади.	Тести, питання, задачі
6.	Фінанси комунальних підприємств у сфері економічної діяльності територіальних громад	Володіти знаннями щодо фінансово-господарської діяльності підприємств комунальної власності, вміти аналізувати їх фінансовий стан та результативні показники діяльності; визначення впливу діяльності підприємств і організацій комунальної власності на соціально-економічний розвиток території.	Тести, питання, задачі
7.	Фінанси комунальних установ соціальної сфери територіальних громад	Вивчити основи організації фінансів комунальних установ соціальної сфери в межах ТГ: формування кошторису бюджетних установ освіти, культури, медичних закладів, закладів із надання соціальних та адміністративних послуг; вміти визначати потреби населення громади в соціальних послугах та оцінювати ефективність їх надання.	Тести, питання, задачі
8.	Фінансові інструменти сприяння розвитку місцевого бізнесу	Розуміти зміст та необхідність розвитку місцевого бізнесу для ТГ; знати інструменти фінансової підтримки та сприяння розвитку підприємництва на території громади; ознайомитись із видами сприяння і підтримки місцевого бізнесу.	Тести, питання
9.	Потенційні джерела залучення фінансових ресурсів територіальних громад	Володіти знаннями про потенційні джерела залучення фінансових ресурсів до ТГ шляхом активної участі у міжнародних програмах, інвестиційних проектах, застосуванні ДПП та ін.); розуміти сутність фандрайзингу, його принципи; знати особливості залучення	Тести, питання

		грантів, методи роботи фандрайзерів, етапи фандрайзингової діяльності, основні принципи складання заявок на залучення грантів; вміти здійснювати пошук донора, гранту, проводити аналіз і моніторинг проектів.	
10.	Зарубіжний досвід організації фінансів територіальних громад: уроки для України	Ознайомитись із зарубіжним досвідом організації фінансів територіальних громад, зокрема щодо механізму взаємодії органів влади та громадськості в процесі управління фінансовими ресурсами територіальних громад, організаційних аспекти забезпечення бюджетної транспарентності, проведення бюджетних слухань та інших форм залучення громадян до управління фінансовими ресурсами ТГ.	Тести, питання

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Беновська Л. Місцеві запозичення як інструмент розвитку територіальних громад. *Світ фінансів*. 2022. № 1 (70). С. 49-60.
2. Бюджетна система: Підручник /за ред. д. е. н., професора В. Г. Дем'янишина, д. е. н., професора О. П. Кириленко та д. е. н., професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 626 с.
3. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. № 2456-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Возняк Г. В., Патицька Х. О. Фінанси територіальних громад України в умовах поширення пандемії: проблемно-орієнтований аналіз з урахуванням поведінкових аспектів. *Економіка України*. 2021. № 6. С. 78-98.
5. Данилова Л. В. Застосування інструментів фандрайзингу для реалізації проектів місцевого значення ОТГ. *Публічне управління та адміністрування*. 2020. № 20. С. 32-37.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування [переклад з англійської мови Є. Вишневського]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
7. Євтушенко Н., Малишко В., Городніченко Ю. Забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 46. С. 191-199.
8. Казначейська система: Підручник / за наук. ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого, д. е. н., проф. О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 364 с.
9. Кириленко О., Баранець Я. Досвід забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. Випуск 3. С. 54-68.
10. Крайник О., Лазорищак М. Управління фінансовими ресурсами територіальних громад. *Ефективність державного управління*. 2019. Вип. 1 (958). Ч. 2. С. 197-209.
11. Лойко В., Величко В., Маринів А., Стещенко Т. *Ensuring financial capability of the united territorial societies. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. № 2 (33). С. 194-204.
12. Мельник М. І., Лещух І. В., Яремчук Р. Є. Ефективність адміністративно-фінансової децентралізації

- в регіоні: інвестиційний вимір. *Фінанси України*. 2019. № 3. С. 103–117.
13. Нечипоренко А. В., Юрах Ю. С. Аналіз фінансового потенціалу територіальних громад в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2020. № 1-2. С. 271–284.
  14. Омельчук О. Методологічні спекти оцінювання фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад в Україні. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 4 (27). С. 107-113.
  15. Патицька Х. О., Пелехатий А. О. Міська агломерація як механізм взаємодії територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету*. 2019. Т.30 (69). № 3. С. 116-123.
  16. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
  17. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
  18. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
  19. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print1446372712142471>.
  20. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
  21. Публічні фінанси: Навч. посіб. / за ред.. О. П. Кириленко. Тернопіль: Вектор, 2018. – 210 с.
  22. Савастєєва О. Управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів: зростання обсягу та обмеженість щодо використання. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2020. Т. 31 (70). № 1. С. 216-220.
  23. Сахно Т. Економічне забезпечення діяльності об'єднаних територіальних громад. *Бізнес-інформ*. 2020. Вип. 1 (504). С. 135-142.
  24. Сидор І. П., Карпишин Н. І. Міське оподаткування у контексті фінансового забезпечення суспільних послуг. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8182>
  25. Сидор І. П., Коваль С. Л. Моніторинг видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 34. С. 275-283.
  26. Сидор І. П., Коваль С. Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137.
  27. Сидор І. П., Корнацька Р. М. Загальнодержавні податки і збори в контексті наповнення місцевих бюджетів. *Інноваційна економіка*. 2018. № 3-4. С. 126-133.
  28. Сидор І. П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 32. С. 363-370.
  29. Спасів Н., Кнейслер О., Кізіма Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. *Світ фінансів*. 2020. № 1. С. 8-19.
  30. Спасів Н. Я. Фінанси об'єднаних територіальних громад: детермінанти та пріоритети розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 480 с.
  31. Філіпенко Т., Репін М. Вплив фінансової децентралізації на формування спроможних територіальних громад в Україні. *Право та державне управління*. 2020. № 4. С. 307-312.
  32. Cohen M. J. Reforming local public finance to reduce resource consumption: the sustainability case for graduated property taxation. *Sustain Sci*. 2019. Vol. 14. pp. 289–301. URL:

<https://doi.org/10.1007/s11625-018-0598-6>

33. Ferry L., Murphy P. What about Financial Sustainability of Local Government! A Critical Review of Accountability, Transparency, and Public Assurance Arrangements in England during Austerity. *International Journal of Public Administration*. 2018. Vol. 41 (8). pp. 619-629.
34. Kitchen H., McMillan M., Shah A. Local Public Finance and Economics. An International Perspective. Springer, 2019. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-030-21986-4>
35. Lobodina Z. M., Lopushniak H. S., Kizyma T. O., Lyvdar M. V. Inclusive budgeting: theoretical aspects, prerequisites and necessity for its implementation in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2 (33). P. 463–472.
36. Local government finance. URL: <https://www.clgf.org.uk/resource-centre/knowledge-hub>.
37. Ostrovska H., Demianyshyn V., Maliuta L., Sherstiuk R., Kuz T., Demkiv I. Conception of an effective budget process and ways of improvement regional budget policy. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*. 2020. 12 (7). P. 1686–1690.
38. Richard W. Tresch. Public Finance: A Normative Theory: textbook. 4th edition, Academic Press, 2022. 568 p.
39. Sandford M. Reviewing and reforming local government finance. House of Commons Library, 2019. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7538/>
40. Tulai O., Petrushenko Y., Glova J., Sydor I. and Ponomarenko O. The impact of decentralization on the financial support of regional development. *Investment Management and Financial Innovations*, 16(4),1-15. doi:10.21511/imfi.16 (4). 2019.01.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Фінанси територіальних громад» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; аргументованість наукової дискусії; інші види індивідуальних і групових завдань; залік.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та заліку заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни «Фінанси територіальних громад» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової

залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30 %	40 %	30 %
1. Опитування під час занять – 8 балів за тему (1-5 теми) – макс. 40 балів. 2. Модульна контрольна робота – макс. 60 балів	1. Опитування під час занять (6-10 теми) 5 балів за тему – макс. 25 балів. 2. Ректорська контрольна робота (6-10 теми) – макс. 75 балів	1. Підготовка КПІЗ – макс. 30 балів. 2. Захист КПІЗ – макс. 40 балів. 3. Участь у тренінгах – макс. 30 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивчення дисципліни

